

Politika Dergisi - Atakan Hatipoğlu Mülakatı

İçeriği Yazan: [Hüseyin ÇETİN](#) [1] Zaman: Pzt, 29/04/2013 - 12:55

PD Raporaj Ekibi: [Hüseyin ÇETİN](#) [1]

PD Raporaj Ekibi: [Yiğit Galip AVCIER](#) [2]

CHP'nin İdeolojik Dönüşümü

Kemalizm'den Sosyal Demokrasiye

Atakan Hatipoğlu Mülakatı

“

Kemalizm bir ideoloji değil, programdır.

”

Politika Dergisi: Kendinizi tanıtır mısınız?

Atakan Hatipoğlu: Adım Atakan Hatipoğlu 1974 İstanbul doğumluyum. İlk ve orta öğrenimimi İstanbul'da tamamladım. Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimimi Sosyoloji bilim dalında yaptım. Sosyoloji kariyerim boyunca siyaset sosyolojisi alanında uzmanlaştım. Halen Adnan Menderes Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde yardımcı doçent olarak çalışıyorum. Siyaset alanında daha çok Türkiye siyaseti, Türkiye'de siyasal akımlar gibi konularda çalışıyorum.

Politika Dergisi: Sosyal Demokrasi akımının doğuşunu, gelişimini ve diğer sol akımlarla ilişkisini özellikle Marksizm- bize kısaca anlatır mısınız?

Atakan Hatipoğlu: Türkiye'deki sol çevrelerde, sol aydınlar da yaygın bir biçimde paylaşılan sosyal demokrat aydınlar da ve Türkiye'de sosyal demokrat hareketin tarihindeki tartışmalarda da yaygın bir biçimde gözlenen bir yanlış var. Sosyal demokrasi akımı Marksizm'den koparak evrimlendiği düşünülmektedir. Bu bir yanlış, gerçeği yansıtmıyor. Avrupa'da 19. yüzyılda işçi sınıfı olağanüstü bir hızla gelişti. Bu gelişme süreci içerisinde büyük sefalet manzaraları ortaya çıktı. Düşünün ki yüz binlerce, milyonlarca işçi bir kentte yaşıyor ancak hiçbir altyapının olmadığı, hayatlarını kolaylaştıracak hiçbir sosyal yardımın olmadığı büyük bir insani dram içinde yaşıyor bu durum da kaçınılmaz olarak işçi hareketine, hak arama hareketlerinin doğmasına yol açacak. Bu sefaletin içerisinde doğal olarak hak arama hareketi, iktisadi refah, siyasi hakları arama hareketi doğuyor ve 19.yüzyılda Avrupa bu açıdan çok canlı bir coğrafya.

İşçi sınıfı ile burjuvazi arasında giderek keskinleşen ve görmezden gelmenin mümkün olmadığı çok önemli bir mücadele var. Bu mücadele içinde gerek iktisadi gerek siyasi bilinçle örgütlenmiş olan işçi sınıfı hareketlerine **Sosyal Demokrasi** adı veriliyor. Bir önceki yüzyılda burjuvazinin öncülüğünde insanlık gündemine gelmiş olan burjuva demokrasisi dediğimiz formun ilk biçimi bir takım kazanımlar getirmiştir. Bu kazanımların başında belli bir mülkü olan, belli bir zenginliği olan insanların oy kullanabilmesi, yönetime katılabilmesi, iktidarı belirleyebilmesi hakkı var idi. Ancak mülk sahibi olmayanlar bu haktan dışlanmışlardı. İşte işçi sınıfı mülksüzlerin oluşturduğu bir sınıf olarak burjuvazinin getirdiği demokrasinin sosyalleştirilmesini, tüm topluma imtiyazsız insanlara da yaygınlaştırılmasını talep etti. Sekiz saatlik iş günü, kabul edilebilir ücretler, genel ve eşit oy hakkı istediler. İşte bu sosyal demokrasi adı verilen demokrasinin sosyalleştirilmesi mücadelesi içinde 19 yüzyılın ortalarından itibaren Marks ve yakın arkadaşı Engels, hareketin belli teorik çıkarımlardan hareketle üretilmiş bir programa oturmasının mücadelesini verdiler.

Marks ve Engels, sosyal demokrat akıma dâhil oldular ancak onun o dönemki kimi önderlerinin ortaya

Sosyal Medya: [Facebook](#) | [Twitter](#)

koyduklarının dışında, çerçevesini çizdiklerinin dışında, kendi çizdikleri teorik çerçeveye oturtacak kendilerinin verdiği isimle Bilimsel Sosyalizme dönüşmesini sağlayacak bir rotaya dökmeye çalıştılar. Burada başarılı oldular mı? Yanılgı bu noktada başlıyor. Bunun cevabı açıkça “hayır”dır.

Marks ve Engels kısmi başarılar elde ettiler. Sosyal Demokrat akım içinde etkileyebildikleri Alman Sosyal Demokrat Partisi oldu. Ancak bu etki de hiçbir zaman Alman Sosyal Demokrat Partisi’nin tümüyle Marksist bir parti haline dönüşmesi noktasına varmadı. Marksistler, Alman Sosyal Demokrat Partisi içinde tüm Avrupa sosyal demokrasisi içerisinde görece daha fazla mevzi kazanmış, Genel Merkez yönetimlerine gelmiş, parti programını etkileyebilecek düzeye gelmiş isimler olabildiler sadece. Ama net bir biçimde Alman Sosyal Demokrat Partisi’ni Marksist hale getiremediler. Kaldı ki Fransız, İngiliz ve diğer sosyal demokrat partiler düzeyinde de Marksistlerin etkisi buna oranla daha mütevazı ve sınırlı kaldı. Fransız sosyal demokrasi hareketine neredeyse hiç giremediler. Güneyde İspanyol, İtalyan partileri içinde anarşistler, Marksistlerden daha etkili oldular. Genel merkez düzeyinde en çok hâkim olabildikleri liderlerden programına kadar Marksist bir rotaya giren yegâne parti Lenin’in öncülüğünde Rus Sosyal Demokrat Partisi oldu. Böyle olduğu için Birinci Dünya Savaşı geldiğinde Marksistler içinde yer aldıkları ve ideolojik karakterini belirleme mücadelesi verdikleri sosyal demokrat partilerin Birinci Dünya Savaşı bütçesine(muhafazakâr-liberal hükümetlerin getirdiği emperyalist savaşa destek bütçelerine) red oyu verdirtilmediler. Milletvekili olarak yer aldıkları ölçüde, sandalye sayıları ölçüsünde red oyu verdiler. Rus Sosyal Demokrat Partisi yani Lenin’in önderlik ettiği parti haricinde tüm partiler de Birinci Dünya Savaşı’na destek verme eğilimi Marksistlerin muhalefetine rağmen hâkim hale geldi.

Marksistler daha fazla ısrar etmediler ve ayrıldılar. Doğal olarak bu ayrılımda en itibarlı önderlik rolü oynayan Komünist partiler içinde Lenin’in önderlik ettiği parti oldu o da adını değiştirdi. Artık sosyal demokrat adını itibarsız gördüğü için bunu kullanamayacak hale geldi. Komünist Parti adını aldı keza Alman Sosyal Demokrat Partisi’nden ayrılanlar Rosa Luxemburg gibi Karl Liebknecht gibi Spartakist kanat Alman Komünist Partisini kurdu. Dolayısıyla Sosyal Demokrasi akımı, Marksizm’den kopmuş bir akım olmadı. Aksine Marksizm bir dönüştürme mücadelesinde kısmi mevziler kazanıp nihai başarıyı kazanamayınca ayrıldı ve kendi yolunu çizdi.

Bu yanılgının altını neden çiziyoruz? Çünkü 1960’larda CHP, Ortanın Solu tartışması başlattığı zaman Ecevit ve arkadaşları bu ortanın solunun adını sosyal demokrasi olarak koymaktan imtina ettiler. Sosyal Demokrasi bizi Marksizm’e yakın gösterir çünkü kökeninde o var biz buna Demokratik Sol diyelim dediler. Ecevit’in şairliğinin, güçlü edebiyat adamı olması yeteneğinin etkisiyle bir kavram buldular Demokratik Sol. Bu ismi 1976’da partinin programına koydular. 1976 CHP programı Demokratik Sol adını taşır. Bu yüzden Türkiye’de bazı solcu aydınlar Sosyal Demokrasi’yi Marksizm’le akraba bir akım yanılgısına düşüyorlar ve bu yanılgı bazı çıkarım hatalarına da yol açıyor.

Politika Dergisi: Bülent Ecevit’e gelmeden önce sizin anlattığınız genel çerçeve içerisinde baktığımızda Türkiye’de de Sosyal Demokrasi bilinmeyen bir şey değil. Mustafa Kemal’in bakışı ve Kemalizm’le sosyal demokrasinin ayrıldığı noktalar ve ortak noktalar nelerdir? Mustafa Kemal kendisini hiçbir zaman Sosyal Demokrat olarak tarif etmiyor.

Atakan Hatipoğlu: Tarık Zafer Tunaya’nın Siyasal Partiler kitabında da vardır. Mütareke döneminde Türkiye’de bir sosyal demokrat fırka kurulur. 1946’da çok partili hayata geçişte de bir sosyal demokrat parti kuruldu.

Sosyal demokrasi akımı dediğiniz gibi, Mustafa Kemal kuşağının bilmediği bir akım değil, içeriğinden de haberdardılar ama kendilerine hiçbir zaman sosyal demokrat demediler. Bunun cevabı çok basit çünkü sosyal demokrat değillerdi. Bu sorunun cevabını vermeden önce neden sosyal demokrat değillerdi onu netleştirelim. Çünkü;

Birincisi, Sosyalizm gibi sosyal demokrat olmakta güçlü bir işçi sınıfı temelinde siyaset yapmakla alakalıdır. Sosyal demokrasi nihayetinde bir işçi sınıfı ideolojisi, onun parlamentarist, reformist kanadının ideolojisi. İşçi sınıfının olmadığı bir toplumda sosyal demokrasinin toplumsal karşılığı yok.

İkincisi, Türkiye’nin bağımsızlığını sağlamak için savaştıkları kuvvetlerin bir tanesinin de sosyal demokratlar olmasıydı. Birinci Dünya Savaşı bütçesine evet oyu veren sosyal demokratlar emperyalizmin adını böyle söylemeseler bile sosyal demokrasinin kurucu babalarından olan Eduard

Bernstein uygarlık düzeyi açısından ileri olan ülkelerin geri olanların üzerinde sorumlu olduğunu ve onlara uygarlık götürmesi hakkının olduğunu iddia ediyordu. Emperyalizmi kültürel düzeyde meşrulaştırıyordu. Bu mantığın bir sonucu olarak da Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra sosyal demokratlar Almanya başta olmak üzere koalisyonlara girmeye başladılar, parlamentoda zaten ana muhalefet ölçüsünde güçlü bir biçimde yer almaktaydılar. Batı, Türkiye'yi yutmaya çalışırken Türkiye'nin savaştığı karşı ülkelerin yönetiminde şurada veya burada hükümet ortağı veya ana muhalefet olarak sosyal demokratlar da vardı. Türkiye sadece liberal muhafazakâr hükümetlere değil, sosyal demokrasiye karşı da savaştı. Nitekim biz Kurtuluş Savaşını verir ve başarıya ulaştıktan sonra Cumhuriyeti inşa ederken Batı'daki hiçbir sosyal demokrat parti, Türkiye'nin ne Kurtuluş Savaşı'na bir destek açıklaması yaptı ne de Cumhuriyet'in ilk yıllarında diplomatik bir bağdan yana oldu. Bu koşullarda dünyanın verili konjonktürü içinde sosyal demokrasi, emperyalizmin bir uzantısı olarak lanse olmuşken böyle karakterize olmuşken emperyalizm ile savaşan Atatürk ve arkadaşları kendine sosyal demokrat demesi eşyanın tabiatına aykırı bir şey olurdu.

Ne 1930'larda, ne 1960'larda, 1970'lerde ne de günümüzde batı sosyal demokrasisi emperyalizm üzerinden bir analiz yapmayı, emperyalizm gibi bir şey yokmuş sanki dünya siyasetinde bu hiç etki etmiyormuş gibi siyasal analizler ve çıkarımlar yapmayı sürdürüyor ve dünyanın güney ülkeleri denilen, ülkelere karşı batının çıkarlarını savunan tutumunu sürdürüyor. Örnekleri çok, Amerikan'ın öncülüğündeki Irak saldırısında sosyal demokratlar bu saldırının taraftarıydılar. Geçmişe gidelim 1960'larda 1970'lerde de durum farklı değildi. Nasır'ın Süveyş Kanalını millileştirdiği olayda Batı Sosyal Demokratları Nasır'dan yana değil İngiliz emperyalizmden yanaydılar. Cezayir'in bağımsızlık savaşına karşı Fransız emperyalizminden yana uluslararası kararların altına imza attılar. Günümüzde Suriye meselesinde biliyorsunuz Amerika, Suriye'yi parçalamaya çalışıyor, bu mesele de, Irak'ın kuzeyindeki Kürdistan meselesinde, Amerika'nın, Afganistan saldırısında Batılı Sosyal Demokratlar hala emperyalizmin safında yer almayı sürdürüyorlar.

Politika Dergisi: Rus Sosyal Demokrat Partisi'nin daha sonra adını değiştirerek Komünist Parti adını almasının Türkiye Solunda, sosyal demokrasi hareketi içerisinde ne gibi etkisi olmuştur?

Atakan Hatipoğlu: Rusya'nın öncülüğündeki Marksist hareket 1917'de Marks'ın kafasında ki bir ideal olmaktan, entelektüel açıdan güçlü bir sosyal, siyasal teori olmaktan çıkıp bir devlet rejimine dönüştü. İddiaları doğrulandı ve büyük bir entelektüel üstünlük kazandı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya konjonktürünü iyi anlamak lazım. Batı emperyalizminin birbirine girdiği, birbiriyle savaştığı ve savaştan herkesin kaybederek çıktığı bir manzara düşünün.

Bu manzarada sömürgeleştirilmek istenen dünyanın Batı dışı ülkeleri 1917'de bir devrimle iktidara gelmiş ve Doğu halklarını kurtuluşa çağıran Bolşevikler'in yönettiği Rusya'ya büyük bir sempati duymaya başladılar. Neden? Bu ülke mazlumların iktidar olduğunu iddia ediyor. Mazlumlar, ahali, halk, sıradan insanlar, ameleler iktidar olmuş Rusya'da. Bu adamlar savaştan devrim yaptıktan sonra Birinci Dünya Savaşı'ndaki paylaşım kavgasından çıkmışlar ve üstelik çarlık Rusya'sının sömürgeleştirmek istediği ülkelere dair yaptığı gizli antlaşmaları da ifşa etmişler. Bu da büyük bir itibar getiriyor. Savaştan sonra Doğu Halkları Kurultayları'nı toplamışlar ve Müslüman halkları da Müslüman olmayan diğer Doğu halklarını da Batı emperyalizmine karşı kurtuluşa çağırmışlar, onları teşvik ediyorlar destek vermek istediklerini söylüyorlar.

Yani manzara şu; 1919'dan 1920'den dünyaya baktığınız zaman Bolşevik Rusya'nın ve Komünizm'in çok büyük bir itibarı var. Anadolu'da kendisine Komünist diyen pek çok insan var. Birinci Meclis'te kalpakların etrafında kırmızı kurdele saran kendilerine Bolşevik/ Komünist diyen insanlar var. Eskiden Osmanlı Rus Harbi'nde esir düşmüş orada Bolşevik fikirlerle tanışmış ve serbest kaldıktan sonra Anadolu'ya, İstanbul'a gelmiş ve etrafında Komünist olarak tanınan, hatta birbirleriyle buluşarak Komünist hücreler kurmuş olan insanlar var, Halk İştirakkiyun Fırkası var. Ankara'da Çerkez Ethem kendisine Komünist demiş Yeni Dünya diye bir dergi çıkartıyor üstelik silahlı bir çete gücü. İstanbul'da Şefik Hüsnü Bey var Almanya'dan gelmiş öğrenciler ile birlikte bir Komünist Fırka kurmuş.

Başka ülkelerde de manzara farklı değil. Komünist olmak soğuk savaş dönemindeki etiketlerden bağımsız olarak henüz soğuk savaş ve psikolojik savaşın kirletici etkilerinin olmadığı bir konjonktürde algılanıyor. Bolşevik/Komünist olmak demek büyük bir itibar getiren şeyler ve çok saygın algılanıyor. Bu saygınlık Mustafa Kemal ve arkadaşlarını da etkilemiştir. Onların da Hâkimiyeti Milliye gazetesine yazdıkları başyazılarda çok net bir Sosyalizm, Komünizm vurgusu yani biz Türk Komünistiyiz, dünya

sola doğru gidiyor, Asya milletleri ayağa kalkıyor biz o uyanışın ve ayağa kalkışın öncülüğünü yapıyoruz gibi çok net antiemperyalist bir duruş görülür. Sonra sonra bu kadar net vurgular görülmez ancak Atatürk ve arkadaşları 1930'ların sonlarına kadar kendilerini Devlet Sosyalisti olarak tanımlarlar Kemalizm nedir sorusuna Atatürk net bir biçimde Devlet Sosyalizmi yanıtını veriyor.

Ne demektir devlet sosyalizmi? Meydan Larusse Ansiklopedisi'nin o yıllardaki edisyonlarına göre Devletçilik demektir. Sınıfsız, eşit, görece adil bir topluma işçi sınıfı gibi modern bir sınıfın gelişmediği sanayi toplumu ölçülerini yakalayamamış, Batı dışı ülkelerde varabilmenin devletin bir görevi olduğu düşüncesidir. Kemalistler, devlet sosyalisti. Sosyalizan amaçları var bunu net bir biçimde görüyoruz. Peki, bu onları Komünist yapar mı? Hayır, Sosyal Demokrat değillerdi çünkü zaten sosyal demokrasinin de içinde yer aldığı bir emperyalist bloğa karşı savaşıyorlardı. Ancak sosyal demokrat olmamalarını açıklarken söylediğimiz birinci kriter Sosyalizm içinde geçerli, işçi sınıfı yok, işçi sınıfının olmadığı koşullarda sosyal demokrat olamadığı gibi sosyalist de olamıyorsun. İdeolojik olarak benimseyebilirsin, sosyal demokrasiyi benimsemiyorsun çünkü emperyalizmin bir parçası. Ancak Komünizmi de benimsemiyorlar. Neden? Bunun her şeyden önce çok özgün koşulları var. Rus Komünistleri dünya da ilk defa Komünizm'i bir devlet biçimine dönüştürmeleri sonucunun getirisi olarak tüm dünya komünizminin ana vatanını kurdular. Sovyetler Birliği sosyalizmin anavatanı olarak görüldü ve Rus partisinin öncülüğünde kurulmuş olan Komünist Enternasyonal'de tüm dünya sosyalist partilerini, komünist partilerinin çatı örgütü aynı zamanda Rus partisinin ağabey olarak görüldüğü diğer partilerin yer yer içişlerine karışma hakkının dahi kabul edildiği bir yapı olarak ortaya çıktı. Bu durumda Kemalistlerin kendilerine komünist demeleri Bolşevizm'e dâhil olmaları, Komünist Enternasyonal'in bir parçası olmaları ve Sovyetler Birliği'ni anavatan kendilerini de onun uydusu olarak görmeleri onların tam bağımsızlık ilkesine aykırıydı. Türkiye savaştan hiçbir şeyi olmayan bir ülke olarak çıktı, her şeye ihtiyacı olan ama hiçbir şey üretemeyen çengelli iğne de, ayakkabı bağı da yapamayan bir ülke. Bu koşullarda Kemalistler herhangi bir doktrine bağlanmamayı, pragmatik olmayı gerekli saydılar. Herhangi bir girişimci bir şey üretiyorsa toplumsal bir ihtiyacı karşılıyorsa doktriner bir amaçla buna mani olmayalım diye düşündüler. Her şeyi yapmaya ihtiyacımız var kim yapıyorsa, nasıl yapıyorsa yapsın. Bu yüzden özel sektörü de teşvik ettiler bir süre de beklediler hatta büyük beklentileri oldu özel sektörden baktılar ki o yeteri kadar hızlı karşılayamıyor ihtiyaçları kamu sektörünü de onun yanına eklediler. Hiçbir zaman kamu sektörü devletçiliğin özel sektöre alternatif onun yerine ikame olacak bir şey olarak düşünmediler. Onların bütün meselesi siyasi bağımsızlığı garanti altına alabilmek için iktisaden ülkenin kendi ihtiyaçlarını üretebilecek bir kapasiteye ulaşmasıydı. İdeolojik olarak Kemalistleri, devlet sosyalizmi yoluyla uzun vadede sol, eşitlikçi amaçlara ulaşmayı isteyen ama pratik olarak fiilen sosyalizme değil kapitalizmin inşasına doğru gidecek bir yolu takip eden burjuva demokrat kadrolar olarak tanımlayabiliriz.

Politika Dergisi: Peki hocam siz Kemalizm'i nasıl tanımlıyorsunuz? İdeoloji ya da ideoloji değil tartışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Atakan Hatipoğlu: Kemalizm; Liberalizm, Sosyal Demokrasi, Muhafazakârlık, Anarşizm, Faşizm, Marksizm gibi bir ideoloji değil. Bunların yanı sıra bir alternatif, bir akım değil. Peki, ne demeliyiz Kemalizm için? Ben bir **program** olduğunu söylüyorum. Sanayi toplumunun yükselişi, modern kapitalist üretim biçiminin ortaya çıkması ve bunun doğal olarak dünyanın belli bir bölgesinde Batı Avrupa'da ortaya çıkmasına karşın periferide kalmış toplumların Batı ile aralarındaki makası kapatma Batı gibi olabilme, yükselen yeni uygarlığın organik parçalarından birisi olabilme mücadelesinin Türk toplumu tarafından üretilmiş olan programı. Biz Türkler yeni uygarlığın yani Batı uygarlığının kurucularından bir tanesi değiliz. Onun kıyısında kaldık. Yeni uygarlık kapitalizm adı verdiğimiz bir tür üretim biçimi temelinde yükseldi ve bu üretim biçiminin tabiatı gereği 19. yüzyılın son çeyreğinde bir sermaye temerküzü ve bir tekelleşme yaşadı. Bu aşamadan itibaren de tekelleşen kapitalizm serbest piyasa yerine tekelleşmiş olan kapitalizm - emperyalizm adını verdiğimiz bir formata dönüştü. Bizim gibi ülkeler Batı gibi olabilme kentleşmiş, sanayileşmiş, siyaseten yönetenler ile yönetilenler arasındaki bağı yurttaşlık temelinde tanımlamış, insan hakları, anayasa, ulus devlet vb. gibi bir modern uygarlık paketine sahip olmaya çalıştılar. Bu paketin bir parçası olabilmek kaçınılmazdır yoksa uygarlığın dışına düşersiniz. Bu paketi içselleştirmek için, emperyalizm ile mücadele etmek zorunda kaldılar. Çünkü Batı bir kez kendisi uygarlığı kurduktan sonra arkadan gelecek olanlara bu yolu kapattı. İşte Türk toplumu Osmanlı'nın son yüzyılından başlayarak bu kendisi için kapatılmış olan yolu açabilmek ve yükselen Batı uygarlığının bir parçası olabilmek için bir arayışın içine girdi. Bu arayışı devlet nasıl kurtulur sorusu formüle etti. Devletin kurtarılması diye formüle edildi ama aslında aranan şey uygarlığın asli ve eşit üyelerinden birisi nasıl oluruz sorusunun cevabıydı.

Altı ok Mustafa Kemal ve kuşağının içinden yetiştiği yüzyıllık demokratikleşme, uygarlaşma, uygarlığın asli ve eşit bir üyesi olma arayışının içinden süzölmüş ilkeler bütünüdür. Birbirleriyle olan tutarlılıkları ve bütünlükleri zaten buradan geliyor. Çünkü aranmış, denenmiş, tartışılmış bu lazımsa bu da olmalı denmiş hatta kısmen uygulanmış. Örneğin harf devrimini düşünün, kadın haklarını düşünün bunların hepsi Atatürk ve arkadaşlarından önce zaten Osmanlı'da kısmen uygulanmış. Atatürk'ün yaptığı o süzölmüş programı almak sistematik ilkelere dökmek ve rakipsiz bir biçimde iktidar olmasının getirdiği avantajla, İttihat ve Terakki gibi dengeleri gözetmek zorunda olmamasının getirdiği avantajla, son derece kararlı ve sonuç alıcı biçimde uygulamak. Hal böyle olunca **Kemalizm bir program** oluyor. CHP'nin donması meselesini bunla alakasını şuradan kuracağız. Bir program aslında sınıflara ayrılmış olan ve çıkarları birbirleriyle önemli ölçüde çelişen antagonist bir biçimde ya da uzlaştırılabilir bir biçimde çelişen sınıfların hepsine aynı anda aynı yararı getirmez. Bu şu demektir; Kemalizm olarak formüle ettiğimiz altı ilke özetlenen programı iktidarda uygularsanız bu bir toplumun bütün sınıflarına eşit yarar getirmeyecektir. Bazıları bundan zarar görecek ya da bekledikleri yarar sağlayamayacaklardır. Dolayısıyla her program gibi Kemalizm de toplumdaki belli sınıfların yararınadır. Dolayısıyla o sınıflara dayanmak, onların savunduğu, onların örgütlerinin savunduğu program olmak zorundadır. 1930'larda Atatürk ve arkadaşları sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış bir kitle olduğumuzu iddia ettiler. Şüphesiz bu gerçek değildi. Onların kafalarındaki bir modeli dönemin koşullarında sınıf mücadelesi teşvik etmek istemeyen bir duyarlılığı yansıtıyordu. Yer yer solidarizme savrulduğu aşamalar oldu ama klasik anlamda bir solidarizme dönüşmedi. Ancak bir handikapı içinde barındırıyordu. Siz her ne kadar sınıfsız kaynaşmış bir toplum olduğunuzu iddia etseniz de gerçekte öyle değil ve sizin savunduğunuz programın sahibi olan sınıflar var bunun uygulanmasından zarar gören sınıflar var. Siz bu realiteyi göz ardı ederseniz doktriner oluruz donarız, dinamizminizi kaybederiz gibi gerekçelerle ya da toplumun sınıflardan oluştuğunu söylersek Kemalizm de aslında şu şu sınıfların programı, o zaman sınıf çatışmasını kendi elimizle teşvik etmiş oluruz gibi gerekçelerle savunursanız bu o sınıfları ortadan kaldırmaz ama sizin programınızı ortadan kaldıracak sınıflara karşı duyarlılığınızı köreltir.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında savaş ekonomisi bir savaş ağaları, savaş zenginleri sınıfı yaratırken siyaset yapılabilecek yegâne odak olan CHP bu savaş zenginlerinin doluştuğu parti oldu. Bu savaş zenginleri Kemalizm'in inşa edilmesi, programın derinleştirilmesini değil aksine onun hızla yozlaştırılmasından yarar göreceklerdi. Ancak partiyi yönetenlerin sınıfsızlık adına bu sınıfsal tehditleri kimlerle birleşmeleri kimleri dışlamaları cepheyi kimlere karşı kurmaları gerektiğini kavramamalarından dolayı CHP dışarıdan değil bizzat kendi içinde Kemalist programı sekteye uğratacak unsurları kabul etti. Hatta partinin üst kademelerine kadar getirdi. Bugünde durum bundan farklı değildir. Kemalizm eğer iktidar olacaksa yetmiş beş milyonluk Türk toplumunda bütün toplumsal sınıfların eşit yararını ortaya koymayacak bazı toplumsal sınıflar bu işten zarar görecek. İşte CHP otuzlardaki bir hatasıyla sınıfsız toplum varsayımıyla devrimin dostlarını ve düşmanlarını ayırt edebilecek uyanıklıktan uzaklaştı bu yüzden bizatihi içinden dönüşmeye başladı.

Politika Dergisi: Peki Hocam, CHP'nin tarihinden devam edelim, CHP, Ortanın Solu, Sosyal Demokrasi ya da Demokratik Sol sürecini biraz irdeleyelim. Siz bu sürece "CHP'nin İdeolojik Dönüşümü" adını veriyorsunuz, hatta son yazdığınız kitabınız da bu ismi taşıyor. Yine sizin deyiminizle "Kemalizm'den Sosyal Demokrasiye" giden süreçte neler yaşandı, CHP neden böyle bir ideolojik dönüşüme ihtiyaç duydu?

Atakan Hatipoğlu: İki kademeli bir cevap vermek lazım. CHP Kemalizm'den kurtulduğu için mi 1970'lerde yüzde kırkları buldu bunu ikinci kademede cevaplayacağım. Önce 1960'larda neden ortanın solu arayışına girdi oraya bakalım. Bu sorunun cevabı demin bıraktığımız yerden tamamlayarak mümkün. 1960'larda CHP'nin ortanın solu adı verilen yeni bir ideolojik arayışa yönelmesinin iki sebebi vardır. Birincisi; CHP tükenmeye başlamış bir partiydi. Bir biçimde varlık gösterebilmek istiyorsa bir açılıma ihtiyaç duyuyordu siyasi veya ideolojik bir açılım ihtiyacı vardı. Neden? Çünkü "donarız" diyerek devrimin düşmanlarını anlamaktan uzak düşmüş CHP, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1946 ve sonrasında özellikle Demokrat Parti muhalefeti karşısında hızla inisiyatif kaybetmeye başladı. 1946-1950 arasında Demokrat Parti hızla toparlandı, güçlendi. CHP'nin bu dönemde Demokrat Parti'ye çeşitli tavizler -laiklik, devletçilik, halkçılık alanlarında- verdiğini görüyoruz, ancak bütün bunlar CHP'nin Demokrat Parti karşısında ağır bir seçim yenilgisi almasını engelleyemedi. CHP 1950'de aldığı yenilgiyi 1954'te daha derin bir biçimde yaşadı yenilgi derinleşti. Şimdi CHP'nin 1950, 1954, 1957 seçimleri sıralarında ve bu yıllarda topladığı kongrelerde yaptığı iç tartışmalara baktığımız zaman çok çarpıcı bir şeyle karşılaşyoruz. CHP'nin artık miadını doldurmuş olduğunu, tarihsel misyonunu tamamlamış olduğu ve kendisini fesih etmesi gerektiği gibi görüşler dahi görülebiliyor. Neden?

Çünkü Demokrat Parti her ne yapıyorsa zaten CHP'de iktidardayken onu yapacak. CHP, DP'ye alternatif bir şey öneremiyor. DP açıkça kendisini liberal muhafazakâr kanatta konumlandırıyor. Sizin ona muhalif olabilmeniz için, gündelik siyasi gaflar, basit ve düzeltilebilir hatalar dışında köklü ve seçmeni ikna edecek eleştiriler yöneltebilmeniz için başka bir ideolojik konumdan konuşmanız gerekiyor. Neresi olabilir bu? DP'nin sağ olabilir mi, İslamcı sağ, mümkün değil. DP'nin solu olabilir mi? Olamaz çünkü sol demek ya sosyalizm ya da sosyal demokrat olmak demek. Ancak 1940'larda CHP solcu değil aksine bakın o sınıfsızlık söylemi 1920'lerden 1940'lara nasıl bir dönüşüm sağlamış 1940'ların CHP'si 1947 Kurultayı'nda sol tehlikesine karşı CHP'nin milliyetçi gençler yetiştirmesi gerektiği, özgürlüğün beşiği olan Amerika'daki kiliselerin Pazar günü dolup dolup boşaldığı, radyolardan dini yayınlar yapıldığını oysa CHP'nin geçmişte dini açıdan büyük hatalar işlediğini, toplumun dinsizleşmeye başladığını, ahlaken çöktüğünü oysa yükselen toplumların Amerika'da olduğu gibi dindar, devlet eliyle de toplumun dindarlaştırıldığı bunun teşvik edildiği toplumlar olduğunu söyleyen delegeleri görüyoruz. Komünizm en büyük tehlike bu durumda biz hem yükselebilmek için hem de komünizmi tutabilmek için dini teşvik etmeliyiz diyen insanlar kurultay salonundan büyük alkışlar alıyorlar. DP karşısında CHP'nin bu koşullarda kendisini solcu ilan etmesinin koşulları yok. Solcu değil çünkü böyle algılamıyor kendisini. Komünist diyemez kendisine zaten komünizme cephe almış 1940'lar boyunca.

Sosyal demokrat diyemez mi? Hayır, onun da koşulları yok. Çünkü sosyal demokrasi büyük bir ideolojik bunalım içinde bu bahsettiğimiz dönemlerde. DP karşısında CHP kendisini DP'nin sağına konumlandırıramıyor, soluna da konumlandırıramıyor, liberal muhafazakar kulvar DP tarafından doldurulmuş dolayısıyla o kulvar içerisinden Menderes'e gündelik politika eleştirileri yöneltebilirsiniz. Bu da sizi iktidar yapmaya yetmez. Büyük bir ideolojik bunalım başlıyor. Biz kimiz sorusu yüzünden bazen kurultaylarda bazı delegeler herhalde biz aslında DP'nin yapmak istediği şeyi yapıyorduk ama onlar yaptığınca göre biz artık kendimizi fesih etmeliyiz demeye kalkıyorlar.

Bu ideolojik bunalım 1950'ler boyunca sürüyor. 1957'de daha çok DP'nin sistemi otoriterleştirmesi antidemokratik bir yöne meyil etmesi karşısında liberal demokrasinin kuvvetler ayrılığı ilkesine anayasanın daha çok yargı ve yasama ayaklarının güçlendirilmesine falan oturan bir DP'ye karşı daha sosyal refah devleti ve liberalizm eksenli bir söylem 1957'den sonra yavaş yavaş şekillenmeye başlıyor. Ama esas faktör CHP'nin ideolojik bunalımını aşmasını getiren esas faktör 27 Mayıs ile birlikte 1961 Anayasasının getirdiği solun, sosyalist solun uzun yıllar sonra ilk defa yasal alanda anayasal güvence altında örgütlenmesinin kanallarının açılması.

Sosyalist Sol kısa bir süre içinde toparlanıyor, Türkiye İşçi Partisi 1961'de kuruluyor, 1965 yılında dört yıl sonra parlamentoya giriyor. Yön Dergisi yine 1960'ların hemen başında dönemim bütün aydınlarını neredeyse kucaklayan çok esaslı ve ağırlıklı bir yayın organına dönüşüyor. Sol klasikler

Marks'ın, Lenin'in kitapları çevrilmeye ve yayınlanmaya başlıyor. Üniversite gençliği Fikir Kulüplerinde örgütlü ve kısa bir süre içinde TİP'in denetimine giriyor. 1960'lar Türkiye'sinde üniversite gençliği çok büyük bir güç. Üniversite sayısı çok az ancak üniversite öğrencisi dediğimiz kişi şimdikinden daha çok ağırlıklı bir sosyal role sahip.

Böyle bir kesimin TİP etrafına toplanması yazar çizer edebiyatçı gazeteci, aydın kesimin TİP etrafına toplanması bu partinin sadece dört yıl içinde 15 milletvekili ile parlamentoya girmesi tüm dünyada da savaştan faşizmi ezerek çıkmış olan Sovyetler Birliği'nin dünyayı paylaşan iki büyük kuvvetten birisinin olduğu Doğu Avrupa'nın sosyalistleştiği, Uzak Doğu'da Kamboçya'da, Vietnam'da her gün bir yerlerden devrim haberinin geldiği Küba'da, Afrika'da ulusal kurtuluş hareketlerinin sosyalistler öncülüğünde yükseldiği bir konjonktürde dünya ve Türkiye sola doğru açılıyor. İşte bu koşullarda İsmet İnönü meşhur **ortanın solundayız** demecini veriyor. Ancak bu CHP tabanında muazzam bir sarsıntıya yol açıyor.

İnsanlar birbirlerine "nasıl yani" diyorlar "nasıl ortanın solundayız biz solcu değiliz ki!" Adalet Partisi "Ortanın Solu, Moskova'nın Yolu" sloganıyla CHP'yi hırpalamaya başlıyor ve CHP'de büyük bir bunalım baş gösteriyor. Şimdi bu bunalım Adalet Partisi tarafından da derinleştirilen bunalım çözülmek zorunda bir kere, ortanın solundayız denilerek ok yaydan çıktı. Yirmi yıldır 1940'lardan bu yana solcu olmadığına dair kendisine en ufak bir kuşkusu olmayan CHP tabanı solcu olduğunu öğrendi. Bunun nasıl meşrulaştırılması lazım elbette bu gibi köklü dönüşümler biraz eşyanın tabiatına uygun biçimde daha çok gençlik tarafından sahiplenilir.

CHP'de de böyle oldu ve CHP'nin genç milletvekillerinden Ulus Gazetesi yazarı Bülent Ecevit ortanın solu açılımını hemen alarak derinleştirmeye başladı. Bu dönemki köşe yazılarına baktığımız zaman daha sonra kimi kitaplarında da topladı bunların bazılarını şu temayı öne çıkardığını görüyoruz. Adalet Partisi'nin yönettiği bir Türkiye hızla sınıflar arasında uçurumun derinleştiği, gelir adaletsizliğinin olduğu bir toplum olur. Bu koşullarda Türkiye İşçi Partisi'nin sosyal adalet söylemi giderek daha geniş kitlelerde taraftar bulur. Dolayısıyla Türkiye İşçi Partisi gibi Türkiye'de sistemi dönüştürecek sistem açısından tehdit olan bir partiyi Adalet Partisi engelleyemez aksine sürekli olarak onun değirmenine su taşır. Türkiye İşçi Partisi'ni durdurabilecek olan ortanın solundaki bir partidir. Bir başka deyişle Bülent Ecevit'e göre ortanın solu Türkiye İşçi Partisi'ni durdurabilmenin yegâne formülüdür. Bu nasıl bir soldur Türkiye'de rejimin mevcut verili sosyo-ekonomik temellerini değiştirmeyecek Türkiye'nin Batı ittifakı içindeki yerini sorgulamayacak ancak sosyal adaletçi söylemi sayesinde Türkiye İşçi Partisi'ne doğru akmakta olan oyu barajlayacak. Düzen içi bir sol partidir. Bu görüş etrafında kısa bir süre içinde Turan Güneş ve Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin bazı asistan kadroları -Haluk Ülman, Besim Üstünel, Ahmet Naki Yücekök ve Deniz Baykal gibi ilk akla gelen isimler- yanına alarak derinleştirdi.

Böylece ortanın solu fikri İsmet İnönü tarafından ortaya atılmış olsa bile Ecevit ve ekibi tarafından sahiplenilen bir süre sonra da onları mal edilmeye başlanan bir akıma döndü. Şimdi birincisini vurguladık, ortanın solu Türkiye İşçi Partisi'ni durdurmak için gerekiyor ikincisini vurguladık bir ideolojik açılım yapmak zorunda çünkü Demokrat Parti veya daha sonra Adalet Partisi tarafından temsil edilen sağ karşısında büyük bir ideolojik bunalım, bir çöküş yaşanıyor.

27 Mayıs sonrası yapılan seçimleri düşünün ilk 1961 seçimlerinde CHP yüzde 29 dolayında oy alıyor beklediği oyun çok çok altıdır ve dört yıl boyunca koalisyonlar ile yönetiyor Türkiye'yi. 1965'te yine Adalet Partisi karşısında hezimete uğruyor, 1969'ta yine hezimet. Yani CHP ideolojik bir açılım yapmadığı takdirde sağ karşısında yenik düşmekte olan bir parti. İkincisi bu bunalım, Türkiye İşçi Partisi'ni durdurmak.

Şimdi buradan hareketle ortanın solunun Türkiye İşçi Partisi'ni durdurma işine yarayacak olan bu fikriyatın nasıl temellendirileceği sorusu gelip kendisini dayatıyor. Yani ortanın solu ekonomik açıdan, sosyal, siyasal ve kültürel açıdan nasıl bir bakış açısı olacak, işte bu işi Ecevit'in yakın çevresindeki genç asistanlar kuşağı ve onların hocaları sayabileceğimiz Turan Güneş üstleniyorlar. Özetle şöyle bir ortanın solu teorisi inşa ediliyor.

Politika Dergisi: Peki Hocam, CHP'deki Kemalizm birikimi ile sosyal demokrasi, ortanın solu sürecinin çeliştiği nokta açısından soruyorum. Çünkü bu süreçte yaşananlar bizi Kemalizm'den sistematik kopuş ve devamında reddi miras tartışmasına götürüyor. Bu süreci özellikle reddi miras

tartışmasını ve “Kemalizm üst yapı devrimidir” sürecini anlatır mısınız?

Atakan Hatipoğlu: Tam da reddi miras denmesini sağlayacak anlayışa oturtuyorlar ortanın solunun teorik açılımını. Şöyle ki Turan Güneş buradaki en önemli entelektüel isimdir. Ecevit’i de etkileyen referans odur. Turan Güneş demektedir ki Türkiye gibi Asyai toplumlar Doğu toplumları Müslüman toplumlar nasıl ifade ederseniz aynı kapiya çıkıyor. Batıdaki gibi gelişmiş bir sivil toplum çıkarları birbirlerinden farklılaşmış ve güçleri birbirlerine görece denk hale gelmiş bir sınıfsal gelişmişliğin olmadığı toplumlardır. Bu toplumlarda bir yönetici sınıf vardır halkın içinden gelir ama yönetici olduktan sonra halka arasına bir mesafe koyar dolayısıyla bir yönetici sınıfa dönüşür. Bir de aralarında önemli sınıfsal farklar olmayan devleti yöneticileri dengeleyebilecek kadar gelişmiş bir iktisadi gücü kontrol etmekten uzak olan birbirine benzeyen neredeyse homojen bir halk sınıfı vardır. Müslüman toplumlarda, Doğu toplumlarında halkla yöneticiler devlette diyebiliriz. Devlet ve toplum ayırımına oturan bir manzara görülür. Devlet toplumdan kopuktur halkın da devleti değiştirecek yapısını dönüştürecek ya da ona alternatifler üretebilecek bir sınıfsal zenginliği derinliği gelişmişliği yoktur. Osmanlı böyleydi Osmanlı bürokrasisi içinden daha çok modern okullardan yetişmiş olan asker ve sivil bürokrasinin öncülüğünde kurulan genç cumhuriyette bu mirası devraldı. Aslında cumhuriyeti kurmuş olanlar yönetici sınıfın bir parçasıydı ve karşılarındaki halkta bin yıldır devletin karşılarındaki halk. Dolayısıyla Atatürk ve arkadaşlarının niyetleri iyi olsa bile nesnel olarak bu insanlar bin yıllık devlet geleneğini değiştirmediler. Devraldıkları bürokrat malzemesi Osmanlı’nın kendisini halkın üstünde gören ceberut tepeden inme bürokrat malzemesidir. Bu mekanizmayı devraldılar. Halk dediğimiz kitlelerde devletlû karşısında ezik büzük onun kendileri için uygun gördüğü hayatı yaşaya gelmiş olan kitlelerdir. Bu kitleler ilk defa devletlûnun yanında kendilerini eşit görebilecekleri bir imkânı Demokrat Parti iktidarı ile kazandılar.

Bu yüzden Demokrat Parti iktidarı aslında bir halk devrimidir. Şimdi ortanın solu inşasında, Demokrat Parti’ye onun iktidar olmasına ve karakterine büyük bir hayranlık duyulması, halk devrimi, halk ayaklanması olarak algılanması var. İlk defa tarihimizde doğu toplumunda halkın iktidara ortak olma eylemi olarak görüldüğünü görüyoruz. Yani sol sağa hayranlık üzerinden oluşmaya başlıyor bu bir.

İkincisi sonraki yıllarda ekler yapıyorlar burada Bülent Ecevit daha çok öne çıkıyor. Diyorlar ki peki Kemalist Devrim neydi Türk Devrimi denilen devrim buna devrim deniliyor. Devrimde sınıfların değişmiş olması lazım oysa Turan Güneş hoca sınıflar değişmedi diyor. Bürokrasi içinde bir kanat iktidar oldu zihniyet aynı zihniyet. Halk yine halk olarak 1920’ler 1930’lar boyunca bin yıllık geleneğe uygun yaşadı. Ama yaşananlara devrim deniliyor bu bir devrim değil mi nitekim bir takım değişiklikler de geldi. İşte bu noktada Bülent Ecevit, Atatürk ve Devrimcilik adlı kitabında çok klasik görülür, dedi ki evet bu bir devrimdir ancak devrimler ikiye ayrılır: Alt yapı devrimleri, üst yapı devrimleri.

Bir sınıfın yönetici bir sınıfı devirerek yerine iktidar olduğu, üretim biçimini değiştiren- kaynakların dağılımının mantığını değiştiren devrimlere alt yapı devrimleri denir. Bir de sınıfsal dengeye hiç ilişmeyen ama bir takım kültürel sosyal değişiklikler yapan devrimler vardır ki bunlara da üst yapı devrimleri denir. İşte Atatürk’ün öncülüğündeki Kemalist Devrim bu anlamda bir üstyapı devrimidir. Harfleri değiştirmiştir, giyimi kuşamı değiştirmiştir işte buna benzer üst yapısal değişiklikler yapmıştır.

Ecevit ekliyor diyor ki aslında altyapısal ilişkileri değiştirmeyen köylülerin, kent emekçilerinin bin yıllardır yüz yıllardır içinde yaşadıkları kötü koşulları değiştirmeyen hatta bunlar yerli yerinde dururken tutup onların kılığını kıyafetini değiştiren bir devrim karşısında kitleler isyan edebilirlerdi, ayaklanabilirlerdi. Bizim ne kadar anlayışlı bir halkımız var ki Atatürk ve arkadaşları aslında sınıfsal dengeleri değiştirmeden giyimi kuşamı şunu bunu değiştirdiği halde olan biteni izlediler kabul ettiler en azından isyan etmediler yani isyan etseler yeri yidi, anlayışla karşılamak lazımdı diye bakıyor. Peki, kendileri ne yapacak? İşte kendileri bu anlamda alt yapı devrimi yapacaklar, Ecevit’in iddiası CHP ortanın solu partisine dönüştükten sonra alt yapı devrimi yaparak aslında Atatürk ve arkadaşlarının yapmadığı şeyi gerçekleştirecek ve Türkiye’deki sınıfsal dengeleri, iktisadi kaynakların dağılım dengelerini kökten bir biçimde değiştirecek.

Bu tabi sol içinde 1960’ların solunda Atatürk’ün ve yaptıklarının küçümsenmesi eğilimini beraberinde getiriyor. İyi adamlardı hoş adamlardı ama aslında hiçbir şeyi değiştirmediler hatta düpe düz bazen zararlı işler de yaptılar. Ceberut devlet bürokrasisi mantığını sürdürdükleri için bizim şimdi halkla

buluşmamızı da engelleyecek bir tarihsel miras bıraktılar. Nereye gidersek köylere, mahallelere insanlar CHP'nin geçmiş yıllardaki 1930'lardaki 1940'lardaki iktidar pratiğindeki karşılaştıkları olumsuzlukları karşımıza çıkartıyorlar bu yapılanlar doğru dolayısıyla biz bu tarihle kitlelerle buluşamayız bu tarihten kurtulmamız gerekiyor diyorlar. İşte o tarihten kurtulmakta aslında

Kemalizm'den kurtulmak olarak somutlaşmaktadır. Şimdi burada birbiri ile iç içe geçmiş girift ikili bir çelişkili süreç var. Sizin sorunuzun ikinci bölümüne bu anlamda geçiyorum. Aslında tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sol yükseliyor CHP sola geçiyor, yani yükselmesini sağlayacak toplumsal rüzgârın üzerine basmaya başlıyor ayaklarını.

Bu zaten yükselişin garantisi olacak ancak bunu yaparken kendi tarihinden Kemalizm dönemi diye adlandırılan tarihinden kopmanın da taşlarını döşüyor. Kemalizm'den koptuğu için mi yükseliyor hayır solun yükseldiği konjonktürde en küçük bir sosyalist fraksiyon bile kısa bir çalışma ile üç beş militan bulabilecek bir konjonktürdeyken CHP yükseliyor. Ne yaparsanız solun yükseldiği bir rüzgar var zaten. Ancak bunu yaparken çelişik bir biçimde solun rüzgârının dineceği koşullar geldiğinde CHP'nin yeniden bir krize girmesinin yollarını kendi eliyle düşüyor. Kendi tarihinden kopmaya başlıyor. CHP Kemalizm'den koptuğu için yükselmiyor. Kemalizm'den kopması rüzgârın kesilmesinden sonra solun büyük bir bunalıma girmesinin aslında alt yapısını hazırlamaktır. CHP bunu yaptı.

Tabi dönemin koşullarında Atatürk'ün doğrudan eleştirilmesi doğrudan küçümsenmesi kolay değil ne de olsa CHP tabanı da genel olarak Türk toplumu da Atatürk'ü çok benimsemiş çok seviyor ve doğrudan hedef alınması kolay değil ama Atatürk'ün adı zikredilmeden onun başındayken yaptığı her türlü işin çok keskin bir biçimde yıkıcı bir biçimde eleştirildiğini bu dönemde görüyoruz.

Kitabın büyük resmi için [tıklayınız](#). [3]

iletisim@politikadergisi.com [4]

Yorumlar

Kemalizm; Sadece Program Değil, Ayrıca Evrensel Bir Harekettir!

İçeriği Yazan: Mehmet ÇAĞIRICI Zaman: Pzt, 29/04/2013 - 19:23

Sayın Atakan Hatipoğlu da Batı Avrupa'daki Sosyal Demokrasi hareketini "Marksist" bir hareket olarak değerlendirmiyor. Ben onun bu saptamasına tamamen katılıyorum.

Avrupa sosyal demokrasi hareketi gerçekten de özellikle sanayi devrimini yapmış, işçi sınıfının çok güçlü olduğu, ancak 20. Yüzyıl başında emperyalist nitelik kazanan İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya ve Rusya gibi kapitalist ülkelerde önemli rol oynayan bir işçi hareketidir. Batı Avrupa(İngiltere, Fransa, Almanya ve İtalya) sosyal demokrat partileri; denetim altına aldıkları ülkelerindeki işçi ve emekçileri, yine kendi ülkelerindeki tekelleşen finans sermayenin emperyalist çıkarlarına **peşkeş** çekerken, bir tek I. Dünya savaşı sonrasında emperyalizmi oluşturan bu beş devletten **"en zayıf halka"** olan Rusya'da, Sosyal Demokrat Parti, Lenin'in öncülüğünde Marksist fikirler doğrultusunda işçi sınıfının devrimini gerçekleştirebilmiştir.

Bu tarihi gerçek bize; Batı Avrupa Sosyal Demokratlarının aslında bu ülkelerdeki emperyalistlerin işçi sınıfı içindeki yerli ajanları olarak işlev gördüklerinin somut bir kanıtı olduğunu göstermektedir.

Batı Avrupa Sosyal Demokrasisi; işçi sınıfı içinde tekelci büyük sermayenin çıkarlarını savunduğu içindir ki devrimden büsbütün vaz geçmiş, salt reformist bir politika uygulayan, gerektiğinde kendi ülkelerinin emperyalist çıkarları için savaş çıkırtkanlığı bile yapabilmektedirler.

Kemalizm konusuna gelince; Sayın Atakan Hatipoğlu, Kemalizm'i sadece bir "Program" olarak tanımlamış. Bu konuda onunla aynı fikirde değilim. Bence Kemalizm; sadece ulusal, yani Türkiye'ye özgü tarihsel bir program değil, aynı zamanda **evrensel bir ideolojik ve siyasi harekettir**. Belki bu ifade ilk bakışta insana çok abartılı gibi gelebilir. Ama insanlık tarihinin son yüz yılı, nesnel olarak değerlendirdiğimizde, Kemalizm'in insanlığın son yüzyıldaki gelişiminde ne kadar büyük bir rol oynadığı görülecektir. Bugün emperyalizmin Kemalizm'e duyduğu o derin düşmanlığın gizemi de burada saklıdır!

Aslında Kemalizm dünyamızda, en az sosyalizm kadar etkili bir fikir akımıdır. Bu mülakatta söylendiği gibi, Kemalizm "Devlet Sosyalizmi" de değildir. Çünkü "Devlet Sosyalizmi" kavramı bilimsel değil, uydurma bir kavramdır. Devlet; sadece bir fikrin uygulanmasında kullanılan bir örgüt, bir araçtır. Bir aracın bir amaca ad verdiği, damga vurduğu görülmemiştir.

Kemalizm, sosyalizmden farklıdır; ancak bu **farklılık yöntemle ilgili değil**, sadece Kemalizm'in hareket ettiği nesnel, tarihsel, toplumsal ve somut **verilerle** ilgilidir. Çünkü Kemalizm ile Bilimsel Sosyalizm arasındaki en büyük **ortak yön**, her iki hareketin de **bilimsel bir yöntemle** sahip olmalarıdır! Bu nedenle Kemalizm'in gelişimi kaçınılmaz olarak sosyalizmdir. Türkiye kapitalistleştikçe, sosyalizme giden ana yol Kemalizm olacaktır.

Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili şu vecizeyi bilmeyen yoktur: O her zaman "**Hayatta en hakiki mürşit, bilimdir**" sloganına uygun olarak program ve politikalarını geliştirmiş ve uygulamıştır.

Sosyalizm, bilimsel olarak **kapitalist** bir toplumun verilerinden hareket ederken; Kemalizm de yine bilimsel olarak henüz kapitalistleşmemiş, yarı sömürge, Asya tarzı üretim yapan bir **Doğulu** toplumun somut koşullarından hareket etmiştir. Dolayısı ile Kemalizm; batı taklitçisi, ezberci, kopyacı bir sistem değildir. Kemalizm; orijinal olduğu kadar **yerli**, emperyalizme bağımlı ve sömürge ülkeler tarafından örnek alındığı ölçüde de **evrensel**dir.

Bakın bu konuda büyük önderin düşüncesi aynen şöyledir:

"Biz, batı emperyalistlerine karşı yalnız kurtuluş ve bağımsızlığımızı korumakla yetinmiyoruz. Aynı zamanda, Batı emperyalistlerinin, güçleri ve bilinen araçlarıyla, Türk milletini, emperyalizme araç olarak kullanmak istemelerine engel oluyoruz. Bununla, bütün insanlığa hizmet ettiğimize inanıyoruz."

Ne yazık ki M. Kemal Atatürk'ün bu ideallerine onun ölümünden sonra ihanet edildi.

Oysa Kemalizm'in başlattığı emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı **Ulusal Kurtuluş Hareketi**, dünyamızda yüz yıldır **sosyalizmle birlikte** en güçlü bir siyasi ve ideolojik hareketti! Bu anlamda Kemalizm, gerçekten evrensel bir harekettir. Ülkemizin Kemalizm ile emperyalizme verdiği mücadele bütün dünyaya örnek olmuş; bizden sonra onlarca ve hatta yüzlerce sömürge, yarı sömürge ve bağımlı uluslar emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı kurtuluş mücadelesi vererek bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. İsteyen İnternette Google arayarak bu gerçekleri Hindistan'ın Gandhi'sinden, Çin'in Mao'sundan, Küba'nın Castro'sundan okuyabilir.

Ne yazık ki kendi ülkemizde biz, insanlığa mal olmuş Kemalizm'in yani Ulusal Kurtuluş Hareketlerinin bu tarihi değerini artık takdir edemeyecek duruma düştük. Bu konuda gençlerimizin hiçbir günahı yoktur! Büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünden sonra yeniden ülkenin dümenini ele geçiren çıkarıcı güçler, emperyalizmle tekrar işbirliğine girerek, bu tarihsel onur ve gurur kaynağımız olan eseri genç kuşaklardan sakladılar.

Ama gençlerimiz artık uyanıyorlar. Onlar; çağımızda emperyalizme karşı ulusalcılık olan Kemalizm hareketinin ne kadar **enternasyonalist, evrensel** bir değer olduğunu öğreniyorlar.

Mızrak çuvala sığmaz, Güneş balçıkla sıvanmaz! Kemalizm gerçeği; er geç kendisini, kaynağı olduğu bu ülkede bütün ihtişamı, onur ve gururuyla yeniden kabul ettirecek, iktidara gelecektir!

- [Analiz](#) [5]
- [İç Siyasa](#) [6]
- [Tarih](#) [7]

Kaynak URL (05/05/2024 - 02:42 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/roportaj/politika-dergisi-atakan-hatipoglu-mulakati>

Bağlantılar:

- [1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/huseyin-cetin>
- [2] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/yigit-galip-avcier>
- [3] <http://o1304.hizliresim.com/18/x/mkw4c.jpg>
- [4] <mailto:iletisim@politikadergisi.com>
- [5] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/analiz>
- [6] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>
- [7] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/tarih>